

piendi, contradicentes redarguendi, insidiantes cavendi, imperiti docendi, desidiosi excitandi, contentiosi cohibendi, superbientes reprimendi, litigantes pacandi, inopes adjuvandi, oppressi liberandi, boni approbandi, mali tolerandi, omnes amandi. In hac tanta, et tam multiplici ac varia rerum diversarum actione, adjuvate nos, et orando et obtemperando; ut nos vobis non tam præesse, quam prodesse delectet.

II. (Sicut enim vobis hoc expedit, ut pro salute vestra Dei misericordiam studeamus orare; ita et vos oportet pro nobis ad Dominum preces fundere. Ne hoc incongruum judicemus, quod Apostolum fecisse cognoscimus. Nam in tantum se apud Deum commendari orationibus cupiebat, ut ipse omni populo supplicaret dicens: «Orantes simul et pro nobis¹ etc.» Et ideo hoc debemus loqui, quod et nosmetipsos cohortari et vos possit instruere. Sicut enim nobis cum grandi timore ac sollicitudine cogitandum est, qualiter pontificatus officium sine reprehensione possimus implere: ita et a vobis observandum est, ut ad omnia, quæ vobis fuerint imperata, humilem studeatis habere obedientiam. Oremus ergo pariter, dilectissimi, ut episcopatus meus mihi prosit, et vobis. Mihi enim proderit, si facienda dicam; vobis si faciatis audita. Si enim et nos pro vobis, et vos pro nobis cum perfecto charitatis amore indesinenter oraverimus ad æternam beatitudinem, auxiliante Domino, feliciter veniemus.)

¹ Coloss. iv. 3.

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

SERMONES

AD POPULUM

CLASSIS IV.

SERMONES DE DIVERSIS.

SERMO CCCXLI¹.

De eo quod Christus tribus modis in Scripturis intelligitur: contra Arianos habitus.

I. DOMINUS noster Jesus Christus, fratres, quantum animadvertere potuimus paginas sanctas, tribus modis intelligitur et nominatur, quando prædicatur, sive per Legem et Prophetas, sive per Epistolas apostolicas, sive per fidem rerum gestarum, quas in Evangelio cognoscimus.

¹ Alias de Tempore, 40.

Primus modus est, secundum Deum et Divinitatem illam Patri coæqualem atque coæternam ante assumptionem carnis. Alter modus est, cum assumpta carne jam idem Deus qui homo, et idem homo qui Deus, secundum quamdam suæ excellentiæ proprietatem, qua non cæteris coæquatur hominibus, sed est mediator et caput Ecclesiæ, esse legitur et intelligitur. Tertius modus est quodam modo totus Christus, in plenitudine Ecclesiæ, id est, caput et corpus, secundum plenitudinem perfecti cujusdam viri, in quo viro singuli membra sumus. Quod credentibus prædicatur, et prudentibus agnoscibile offertur. Non omnia testimonia Scripturarum tam multa angusto tempore sive recolere sive explicare possumus, quibus omnia tria ista genera probemus: sed tamen non omnia possumus improbata relinquere, ut quibusdam commemoratis testimoniis, cætera quæ commemorare non sinimur propter angustias temporis, per vos ipsos jam observare in Scripturis et invenire possitis.

II. Ad primum ergo modum insinuandi Domini nostri Jesu Christi Salvatoris, unici Filii Dei, per quem facta sunt omnia, pertinet illud quod nobilissimum et præclarissimum est in Evangelio secundum Joannem: « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum: » omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est » nihil. Quod factum est, in illo vita erat; et vita erat » lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam » non comprehenderunt¹. » Miranda et stupenda verba hæc, et priusquam intelligantur, amplectenda sunt. Si cibus apponeretur ori vestro, partem cibi alius illam acciperet, alius istam: ad omnes tamen perveniret unus cibus; sed non ad omnes totus cibus. Sic quasi quidam

¹ Joan. 1, 1-5.

cibus et potus verborum nunc apponitur auribus vestris; et tamen totum ad omnes pervenit. An forte cum loquor, alius sibi tollit unam syllabam, alius alteram? aut alius unum verbum, alius alterum verbum? Si ita est, tot verba dicturus sum, quot homines video, ut ad omnes perveniant vel verba singula. Et facile quidem plura dico, quam hic sunt homines: sed omnia ad omnes perveniunt. Verbum ergo hominis non dividitur per syllabas, ut omnes audiant; et Verbum Dei per frustra conciditur, ut ubique sit? Numquid hæc, fratres, sonantia atque transeuntia verba illi incommutabiliter permanenti Verbo ulla ex parte comparanda arbitramur? aut ego quia hæc dixi, comparavi? Sed quoquo modo insinuare vobis volui, ut Deus quod exhibet in corporalibus rebus, valeat vobis ad credenda ea, quæ nondum videtis de spiritualibus verbis. Sed jam ad meliora transeamus. Nam verba sonant, et abeunt. De spiritualibus cogitationibus justitiam cogitate. Cogitans justitiam constitutus in istis partibus Occidentalibus, cogitans justitiam constitutus in Oriente, unde fit ut ille totam justitiam cogitet, et ille totam? et ille totam videat, et ille totam? Nam qui videt justitiam, secundum quam gerat aliquid, ipse juste gerit. Videt intus, agit foris. Unde videt intus, si nihil sibi præsto est? Quia ipse in parte positus est, ad eandem partem non perveniet alterius cogitatio? Cum autem idem videas mente tu hic positus, quod videt ille tam longe positus, et totum tibi luceat, totum illi videatur; quia ea quæ divina et incorporea sunt, ubique sunt tota; crede Verbum totum in Patre, totum in utero. Crede enim hoc de Verbo Dei, qui est Deus apud Deum.

III. Sed audi jam aliam insinuationem, alium modum insinuandi Christum, quem Scriptura prædicat. Ea enim quæ dixi, dicta sunt ante assumptam carnem. Nunc au-

tem audi illud quod modo prædicat Scriptura : « Verbum, inquit, caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Nam qui dixerat : « In principio erat Verbum, et Verbum » erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in » principio apud Deum : omnia per ipsum facta sunt, » et sine ipso factum est nihil : » Frustra nobis divinitatem Verbi prædicaret, si Verbi humanitatem taceret. Ut enim illud videam, hic mecum agitur; ut purget ad illud contemplandum, infirmitati meæ ipse subvenit. Suscipiendo de natura humana ipsam naturam humanam, factus est homo. Venit cum jumento carnis ad eum qui jacebat in via vulneratus², ut parvam fidem nostram incarnationis suæ sacramento informaret atque nutriret, faceretque serenum intellectum ad videndum quod nunquam amisit per id quod suscepit. Esse enim cœpit homo, esse non destitit Deus. Ergo hæc est prædicatio Domini nostri Jesu Christi secundum quod mediator est, secundum quod caput est Ecclesiæ; quod Deus homo est, et homo Deus est, cum dicat Joannes : « Et Verbum caro » factum est, et habitavit in nobis. »

IV. Audite jam utrumque in illo notissimo capitulo apostoli Pauli : « Qui cum in forma Dei esset, inquit, » non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo³. » Hoc est : « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud » Deum, et Deus erat Verbum. » Quomodo Apostolus dixit : « Non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo, » si non est æqualis Deo? Si autem Pater Deus, ille non Deus, quomodo æqualis? Ubi ergo ille ait : « Deus erat » Verbum; » ibi iste : « Non rapinam arbitratus est esse » æqualis Deo. » Et ubi ille : « Verbum caro factum » est, et habitavit in nobis; » ibi iste : « Sed semetipsum

¹ Joan. 1, 14. — ² Luc. x, 30. — ³ Philip. 11, 6, et Florus, ibid.

» exinanivit, formam servi accipiens⁴. » Attendite : per hoc ergo quod homo factus est, per hoc quod Verbum caro factum est et habitavit in nobis, per hoc semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. Quid enim exinanivit? Non ut amitteret divinitatem, sed ut indueret humanitatem, apparens hominibus quod non erat, antequam homo esset. Sic apparendo se exinanivit, id est, reservans dignitatem majestatis, et offerens carnem indumentum humanitatis. Per id ergo quod semetipsum exinanivit formam servi accipiens, (non formam Dei accipiens. De forma Dei cum diceret, non dixit, accepit : sed, « Cum » in forma Dei esset constitutus, non rapinam arbitratus » est esse æqualis Deo. » Ad formam autem servi ubi ventum est : « Formam, inquit, servi accipiens.) » Per hoc ergo mediator et caput est Ecclesiæ, per quem reconciliamur Deo, per sacramentum humilitatis et passionis et resurrectionis et ascensionis et judicii futuri, ut duo illa futura audiantur, cum semel locutus sit Deus. Ubi duo audiuntur? « Ubi reddit unicuique secundum » opera sua². »

V. Hoc ergo tenentes, nolite quæstiones mirari hominum, quæ serpunt sicut cancer³, quemadmodum dixit Apostolus : sed custodite aures vestras, et virginitatem mentis vestræ; tanquam desponsati ab amico sponsi uni viro virginem castam exhibere Christo. Virginitas enim vestra in mente. Virginitas corporis in paucis Ecclesiæ : virginitas mentis in omnibus fidelibus esse debet. Hanc virginitatem vult serpens corrumpere, de quo idem Apostolus dicit : « Desponsavi vos uni viro virginem castam » exhibere Christo. Et timeo, ne sicut Evam astutia sua » serpens decepit, sic quoque et vestri sensus corrum- » pantur, et excidant a castitate, quæ est in Christo

⁴ Philip. 11, 7. — ² Matth. xvi, 27. — ³ 2 Tim. 11, 17.

» Jesu⁴. Vestri, inquit, sensus, » id est vestrae mentes. Nam hoc magis proprium est. Sensus enim intelliguntur et hujus corporis, videndi, audiendi, odorandi, gustandi, tangendi. Mentis nostras timuit corrumpi Apostolus, ubi est fidei virginitas. Modo perge anima, virginitatem tuam conserva, foecundanda postea in amplexu sponsi tui. Sepite ergo, ut scriptum est, aures vestras spinis². Turbavit fratres infirmos Ecclesiae quaestio Arianorum : sed in Domini misericordia superavit catholica fides. Non enim deseruit ille Ecclesiam suam ; et si ad tempus turbavit eam, ob hoc turbavit, ut semper supplicaret ei, a quo in solida petra confirmaretur. Et adhuc mussitat serpens, et non tacet. Quærit pollicitatione quadam scientiæ dejicere de paradiso Ecclesiae, quem non permittat redire ad illum paradisum, unde primus homo dejectus est.

VI. Intendite, fratres. Quod gestum est in illo paradiso, hoc geritur in Ecclesia. Nemo nos seducat ab isto paradiso. Sufficiat, quod illinc lapsi sumus, vel experti corrigamur. Ipse est serpens, qui semper suggerit iniquitatem et impietatem. Ipse aliquando promittit impunitatem, quemadmodum et ibi promisit, dicens : « Numquid » morte moriemini³? » Ipse talia suggerit, ut modo male vivant Christiani. Numquid omnes, inquit, perditurus est Deus? Numquid omnes damnaturus est Deus? Ille dicit : Damnabo; ignoscam eis qui se mutaverint; mutant facta sua, muto minas meas. Ipse est ergo qui murmurat, et mussitat, et dicit : Ecce ubi scriptum est : « Pater major me est ; » et tu dicis æqualem Patri? Accipio quod dicis : sed utrumque accipio, quia utrumque lego. Quare tu unum accipis, et unum non vis? Nam mecum utrumque legisti. Ecce « Pater major me est⁴ : »

¹ 2 Cor. xi, 2, et Florus, ibid. — ² Eccli. xxviii, 21. — ³ Gen. iii, 4. — ⁴ Joan. x, 30.

accipio, non a te, sed ab Evangelio : et tu esse Filium æqualem Deo Patri, accipe ab Apostolo. Conjunge utrumque, utrumque concordet : quia qui locutus est per Joannem in Evangelio, ipse locutus est per Paulum in Epistola. Non potest ipse secum discordare : sed tu concordiam Scripturarum non vis intelligere, cum amas ipse litigare. Sed ex Evangelio, inquit, probo : « Pater major » me est. » Et ego ex Evangelio probo : « Ego et Pater » unum sumus¹. » Quomodo utrumque verum est? Quomodo nos docet Apostolus : « Ego et Pater unum sumus? » Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus » est esse æqualis Deo. » Audi : « Pater major me est : » Sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens. » Ecce ego ostendo quare major est : tu ostende in quo æqualis non est. Utrumque enim legimus. Minor est Patre, in quantum filius hominis est : æqualis Patri, in quantum Filius Dei; quia Deus erat Verbum. Mediator, Deus et homo : Deus æqualis Patri, homo minor Patre. Est ergo et æqualis et minor : æqualis in forma Dei, minor in forma servi. Tu ergo dic, unde æqualis et minor? Numquid alia parte æqualis, et alia parte minor? Ecce excepta susceptione carnis, ostende mihi æqualem et minorem. Unde demonstraturus es, volo videre.

VII. Attendite impietatem stolidam carnem sapere, quomodo scriptum est : « Sapere secundum carnem, mors » est. » Hic siste. Sequestro adhuc, et nondum loquor de incarnatione Domini nostri Jesu Christi unici Filii Dei : sed tanquam nondum factum sit quod jam factum est, attendo tecum : « In principio erat Verbum, et Verbum » erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in » principio apud Deum. » Attendo tecum : « Qui cum in » forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqua-

¹ Joan. x, 30.

» lis Deo. » Ibi mihi ostende et majorem et minorem. Quid dicturus es? Divisurus es Deum per qualitates, id est, per quasdam affectiones corporales vel animales, in quibus aliud atque aliud esse sentimus? Naturaliter dicere quidem possum: sed utrum sic et vos intelligatis, Deus viderit. Ergo ut dicere cœperam, ante susceptionem carnis, antequam Verbum caro fieret, et habitaret in nobis, ostende minorem, ostende æqualem. Numquid aliud et aliud Deus, ut ex alia parte sit minor illo Filius, et ex alia parte illi æqualis? Veluti si dicamus: Corpora sunt quædam; potes mihi dicere: Æquale est in longitudine, sed minus est in robore. Plerumque enim duo corpora talia occurrunt, ut statura longitudinis æqualia sint, robore autem unum sit minus, alterum majus. Ergo talia quasi corpora cogitaturi sumus Deum et Filium ejus? cogitaturi sumus eum qui totus in Maria fuit, totus apud Patrem, totus in carne, totus super Angelos? Avertat Deus istas cogitationes a cordibus Christianorum. Item forte ita cogitabis, ut dicas: Et robore et longitudine æquales, sed colore dispares sunt. Ubi color, nisi in corporalibus? Ibi autem lux sapientiæ. Ostende mihi colorem justitiæ. Si ista colorem non habent, tu illa de Deo non diceres, si pudoris colorem haberes.

VIII. Quid ergo dicturus es? Potestate æquales sunt, sed minor Filius prudentia? Injustus est Deus, si minori prudentiæ potestatem dedit æqualem. Si prudentia æquales sunt, sed minor est Filius potestate, invidus est Deus, qui æquali prudentiæ potestatem dedit minorem. In Deo autem omne quod dicitur idipsum est. Neque enim in Deo aliud potestas et aliud prudentia, aliud fortitudo et aliud justitia aut aliud castitas. Quidquid horum de Deo dicitis, neque aliud et aliud intelligitur, et nihil digne dicitur: quia hæc animarum sunt, quas illa lux perfudit

quodam modo, et pro suis qualitatibus afficit; quomodo cum oritur corporibus lux ista visibilis. Si auferatur, unus est corporibus omnibus color; qui potius dicendus est nullus color. Cum autem illata illustraverit corpora, quamvis ipsa unius modi sit, pro diversis tamen corporum qualitatibus diverso eos nitore aspergit. Ergo animarum sunt istæ affectiones, quæ bene sunt affectæ ab illa luce quæ non afficitur, et formatae ab illa quæ non formatur.

IX. Tamen ista de Deo dicimus, fratres, quia non invenimus melius quod dicamus. Dico justum Deum; quia in verbis humanis nihil melius invenio: nam est ille ultra justitiam. Dicitur in Scripturis: « Justus Dominus, et » justitias dilexit¹. » Sed ibi dicitur et poenitere Deum², ibi dicitur et nescire Deus³. Quis non exhorreat? Nescit Deus, poenitet Deum? Ideo tamen et ad ista verba salubriter Scriptura descendit, quæ tu exhorres, ne illa quæ magna putas digne dicta arbitreris. Atque ita si quæras: Quid ergo de Deo digne dicitur? aliquis fortasse tibi respondeat et dicat, quia justus est. Alius autem isto melius intelligens, etiam hoc verbum dicat superari ab illius excellentia, et indigne de illo etiam hoc dici, quamvis congruenter secundum humanam capacitatem dicatur: ut cum ille de Scripturis probare voluerit, quia scriptum est: « Justus Dominus; » recte illi respondeatur, in eisdem Scripturis positum esse, quia poenitet Deum: ut quomodo istud non accipit secundum consuetudinem loquentium, sicut solent homines poenitere; sic et illud quod dicitur justus supereminentiæ ipsius non competere intelligat: quamvis hoc Scriptura bene posuerit, ut per qualiacumque verba gradatim animus ad id quod dici non potest perducatur. Justum quidem Deum dicitis: sed

¹ Psal. lx, 8. — ² Gen. vi, 7. — ³ Id. xviii, 21.

intellige aliquid ultra justitiam, quam soles et de homine cogitare. Sed Scripturæ justum dixerunt : propterea et poenitentem dixerunt et nescientem, quod jam non vis dicere. Quomodo ergo illa, quæ jam exhorres, intelligis propter infirmitatem tuam dicta ; sic et ista quæ magnipendis, pro aliqua firmitate validiore dicta sunt. Qui autem et ista transcenderit, et de Deo, quantum homini conceditur, digne cogitare coeperit, inveniet silentium ineffabili cordis voce laudandum.

X. Ergo, fratres, quia hoc est in Domino virtus quod justitia, (quidquid de illo dixeris, hoc idem dicis, cum tamen nihil digne dicas;) non potes dicere æqualem esse Patri Filium per justitiam et non esse æqualem per virtutem, aut æqualem per virtutem et non æqualem per scientiam : quia si ex una re aliqua æqualis est, ex omni re æqualis est; quia omnia quæ ibi dicis, idem sunt, et idem valent. Sufficit ergo, quia dicere non potes quomodo sit inæqualis Filius Patri, nisi dederis diversitates quasdam in substantia Dei. Quas cum dederis, foras te mittit veritas, nec accedis ad illud sanctuarium Dei, ubi sincerissime videtur. Cum autem non possis æqualem dicere ex alia parte et ex alia inæqualem, quia non sunt in Deo partes; non possis dicere ex alia eum esse æqualem, ex alia minorem, quia non sunt in Deo qualitates; secundum Deum non potes dicere æqualem, nisi omni modo æqualem : unde ergo potes dicere minorem, nisi quia formam servi accepit? Itaque, fratres, semper hæc advertite. Si in Scripturis regulam quamdam acceperitis, omnia vobis lux ipsa monstrabit. Sicubi inveneritis, secundum quod dictum est, æqualem Filium Patri, secundum Divinitatem accipite. Secundum formam vero servi assumptam, minorem accipite : secundum quod dictum est : « Ego sum qui sum : » et secundum quod dictum

est : « Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob¹ : » sic tenebitis, et quod in ejus natura est, et quod in ejus misericordia. Arbitror satis esse dictum de illo etiam modo, quo Dominus noster Jesus Christus Salvator noster caput Ecclesiæ mediator factus, per quem reconciliamur Deo, Deus et homo insinuat in Scripturis.

XI. Tertius modus est, quomodo totus Christus secundum Ecclesiam, id est, caput et corpus prædicetur. Etenim caput et corpus unus est Christus² : non quia sine corpore non est integer, sed quia et nobiscum integer esse dignatus est, qui et sine nobis semper est integer, non solum in eo quod Verbum est unigenitus Filius æqualis Patri, sed et in ipso homine quem suscepit, et cum quo simul Deus et homo est. Verumtamen, fratres, quomodo corpus ejus nos sumus, et nobiscum unus Christus? Ubi invenimus hoc, quia unus Christus est caput et corpus, id est, corpus cum capite suo? Sponsa cum sponso suo quasi singulariter loquitur apud Isaïam : certe unus idemque loquitur; et videte quid ait : « Velut sponso ali- » gavit mihi mitram, et velut sponsam induit me orna- » mento³. » Ut sponsus et sponsa : eundem dicit sponsum secundum caput, sponsam secundum corpus. Duo videntur, et unus est. Alioquin quomodo membra Christi sumus? Apostolo apertissime dicente : « Vos estis corpus » Christi et membra⁴. » Membra Christi et corpus sumus omnes simul; non qui hoc loco tantum sumus, sed et per universam terram; nec qui tantum hoc tempore, sed quid dicam? Ex Abel justo usque in finem sæculi quando generant : et generantur homines, quisquis justorum per hanc vitam transitum facit, quidquid nunc, id est, non in hoc loco, sed in hac vita, quidquid post

¹ Exod. III, 14, 15. — ² Florus ad Coloss. I. — ³ Isaï. LXI, 10. — ⁴ I Cor. XII, 27.

nascentium futurum est, totum hoc unum corpus Christi :
singuli autem membra Christi. Si ergo omnes corpus,
singuli membra ; est utique caput cuius hoc sit corpus.
« Et ipse est, inquit, caput corporis Ecclesiae, primoge-
» nitus, ipse primatum tenens¹. » Et quia de illo ait
etiam, quod semper « Caput omnis principatus et potes-
» tatis² » sit, adjungitur ista Ecclesia, quae nunc pere-
grina est, illi coelesti Ecclesiae, ubi Angelos cives habemus ;
cui aequales nos futuros post resurrectionem corporum
impudenter nobis arrogaremus, nisi veritas promississet,
dicens : « Erunt aequales Angelis Dei³ : » et fit una
Ecclesia, civitas Regis magni.

XII. Sic ergo aliquando in Scripturis insinuat
Christus, ut intelligas Verbum aequale Patri. Sic aliquando,
ut intelligas mediatorem ; cum « Verbum caro
» factum est, ut habitaret in nobis⁴ : » cum ille Unigenitus
per quem facta sunt omnia : « Non rapinam arbi-
» tratus est esse aequalis Deo, sed semetipsum exinanivit,
» formam servi accipiens, factus obediens usque ad mor-
» tem, mortem autem crucis⁵. » Sic autem aliquando,
ut intelligas caput et corpus, exponente ipso Apostolo
apertissime quod dictum est de viro et uxore in Genesi :
« Erunt, inquit, duo in carnem unam⁶. » Videte ipsum
exponentem, ut non conjecturis nostris aliquid ausi dicere
videamur. « Erunt enim, inquit, duo in carnem
» unam : » et addidit : « Sacramentum hoc magnum est⁷. »
Et ne adhuc putaret quisquam in viro esse et uxore se-
cundum naturalem utriusque sexus copulationem corpo-
ralemque mixturam : « Ego autem dico, inquit, in Christo
» et in Ecclesia. » Secundum hoc ergo quod in Christo et
Ecclesia accipitur quod dictum est : « Erunt duo in car-

¹ Coloss. 1, 18. — ² Id. 11, 10. — ³ Luc. 22, 36. — ⁴ Joan. 1, 14. —
⁵ Philip. 2, 6, 7. — ⁶ Florus ad Ephes. v, et Gen. 2, 24. — ⁷ Ephes. v, 32.

» nem unam : non jam duo, sed una caro est. » Et quo-
modo sponsus et sponsa, sic caput et corpus : quia ca-
put mulieris vir. Sive ergo dicam caput et corpus, sive
dicam sponsus et sponsa, unum intelligite¹. Ideoque idem
Apostolus, cum esset adhuc Saulus, audivit : « Saule,
» Saule, quid me persequeris² ; » quoniam corpus capiti
adjungitur. Et cum jam Christi praedicator pateretur ab
aliis, quae persecutor ipse fecerat : « Ut suppleam, inquit,
» quae desunt pressurarum Christi in carne mea³ : » ad
pressuras Christi ostendens pertinere quod patiebatur.
Quod non potest intelligi secundum caput, quod jam in
caelo nihil tale patitur ; sed secundum corpus, id est, Eccle-
siam : quod corpus cum suo capite, unus Christus est.

XIII. Exhibete ergo vos dignum corpus tali capite,
dignam sponsam tali sponso. Non potest habere caput
illud, nisi condignum corpus ; nec ille vir tantus, nisi
condignam ducit uxorem. « Ut exhiberet sibi, inquit,
» gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut ru-
» gam, aut aliquid ejusmodi⁴. » Haec est sponsa Christi,
non habens maculam aut rugam. Non vis habere ma-
culam ? Fac quod scriptum est : « Lavamini, mundi es-
» tote, auferite nequitas de cordibus vestris⁵. » Non vis
habere rugam ? Extendere in crucem. Non enim tantum
opus est ut laveris, sed etiam ut extendaris, ut sis sine
macula aut ruga. Per lavacrum enim auferuntur peccata⁶ :
per extensionem fit desiderium futuri saeculi, propter
quod Christus crucifixus est. Audi ipsum Paulum lo-
tum : « Non, inquit, ex operibus justitiae quae nos feci-
» mus, sed secundum suam misericordiam salvos nos
» fecit, per lavacrum regenerationis⁷. » Audi eundem

¹ Beda ad Coloss. 1. — ² Act. 13, 4. — ³ Coloss. 1, 24. — ⁴ Florus ad
Ephes. v, 27, et Beda ibidem. — ⁵ Isai. 1, 16. — ⁶ Vide 11 Retract. cap. xxxviii.
— ⁷ Tit. 2, 5.

extensum : « Ea , inquit , quæ retro sunt oblitus , in ea » quæ ante sunt extensus , secundum intentionem sequor » ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu¹. »

SERMO CCCXLII².

De sacrificio vespertino.

In quo sermone explicatur initium Evangelii Joannis.

I. DE Sacrificio vespertino Sermo reddendus est. Oravimus enim cantando, et orando cantavimus : « Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo : elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum³. » In oratione advertimus hominem, in extensione manuum agnoscimus crucem. Est ergo hoc signum quod in fronte gestamus, signum quo salvi sumus. Signum irrisum, ut honoraretur; contemptum, ut glorificaretur. Deus comparet, ut homo deprecetur; et Deus latet, ut homo moriatur. « Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ » crucifixissent⁴. » Hoc ergo sacrificium, ubi sacerdos est victima, redemit nos fuso sanguine Creatoris. Non tamen creavit nos cum sanguine, sed redemit sanguine⁵. Creavit nos « In principio quod erat Verbum, et Verbum » erat apud Deum, et Deus erat Verbum. » Ab hoc creati sumus. Sermo contextus adjungit : « Omnia per ipsum » facta sunt, et sine ipso factum est nihil. » Hoc est quo creati sumus. Quo vero redempti, audi : « Quod factum » est, inquit, in eo vita erat, et vita erat lux hominum,

¹ Philip. III, 13, 14. — ² Alias 8, de Sirmondianis. — ³ Psal. CXL, 2. — ⁴ 1 Cor. II, 8 — ⁵ Florus ad 1 Cor. XI, et Hebr. IX.

» et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt¹. » Adhuc Deus est : adhuc illud dicitur, quod incommutabile semper manet; adhuc illud dicitur, cui videndo corda mundanda sunt : unde autem mundentur, nondum dicit. « Lux, inquit, lucet in tenebris, et » tenebræ eam non comprehenderunt. » Sed ut non sint tenebræ, possintque eam comprehendere; tenebræ enim peccatores, tenebræ infideles : ut ergo non sint tenebræ, possintque comprehendere : « Verbum caro factum est, » et habitavit in nobis². » Videte Verbum, videte Verbum carnem, Verbum ante carnem. « In principio erat » Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum : omnia per ipsum facta sunt. » Ubi hic sanguis? Ecce jam auctor tuus, sed nondum est pretium tuum. Unde ergo redemptus? quia « Verbum caro factum est, » et habitavit in nobis. »

II. Paulo superius attende. « Lux, inquit, lucet in » tenebris, et tenebræ eam non comprehenderunt. » Quia ergo tenebræ lumen non comprehenderunt, opus erat hominibus humano testimonio. Diem videre non poterant, lucernam forte poterant tolerare. Quia ergo ad videndum diem minus idonei erant, lucernam tamen utcumque tolerabant : « Fuit homo missus a Deo, cui nomen » erat Joannes. Hic venit, ut testimonium perhiberet de » lumine³. » Quis, de quo, hic venit, ut testimonium perhiberet de lumine? Quomodo non erat ille lumen, si vel lucerna erat? Primo vide quia lucerna erat. Audire vis lucernam, lucernam de die in diem? De lucerna : « Vos, inquit, misistis ad Joannem, et voluistis ad horam » exultare in lumine ejus : ille erat lucerna ardens et » lucens⁴. » Joannes ergo iste quid videbat, qui lucernam contemnebat? « Non erat ille lumen, sed ut testimonium

¹ Joan. I, 1-5. — ² Ibid. 14. — ³ Ibid. 6. — ⁴ Id. v, 33 et 35.